

Sprawność językowa

w tekstach pisanych

niesłyszających studentów

Aldona Kocyła-Łukasiewicz

Sprawność językowa
w tekstach pisanych
niesłyszących studentów

WN IKRiBL
Siedlce 2025

Aldona Kocyła-Łukasiewicz

(Uniwersytet w Siedlcach, Wydział Nauk Humanistycznych,
Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa)

Recenzja naukowa

Dr hab. Katarzyna Sobstyl

Skład i łamanie

Projekt okładki

Zdjęcia na okładce

ISBN 978-83-68206-37-1

Licencja CC BY-SA 4.0

Wydawca

Instytut Kultury Regionalnej i Badań Literackich
im. Franciszka Karpińskiego. Stowarzyszenie
ul. M. Asłanowicza 2, 08-110 Siedlce
www.ikribl.com

Współpraca wydawnicza

Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa
Uniwersytet w Siedlcach

Seria „Przestrzenie Logopedii”, t. 1

Redaktor naukowy serii

Andrzej Borkowski

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
-------------	---

ROZDZIAŁ I

TERMINOLOGIA I PROBLEMATYKA USZKODZEŃ SŁUCHU.....	13
1.1. Podstawowe pojęcia związane z problematyką uszkodzeń słuchu	13
1.2. Przyczyny uszkodzeń słuchu	15
1.3. Rodzaje i klasyfikacje uszkodzeń słuchu.....	16
1.3.1. Uszkodzenia słuchu ze względu na moment ich powstania	17
1.3.2. Uszkodzenia słuchu ze względu na miejsce uszkodzenia oraz ze względu na etiologię.....	17
1.3.3. Pozostałe klasyfikacje osób z uszkodzonym słuchem.....	19
1.4. Logopedyczna typologia uszkodzeń słuchu i osób nim dotkniętych	23
1.5. Sposoby porozumiewania się (komunikacji) osób z uszkodzeniem słuchu	28
1.5.1. Mowa (wyraźna artykulacja).....	28
1.5.2. Polski język migowy (PJM)	29
1.5.3. System językowo-migowy (SJM).....	31
1.5.4. Fonogesty	32
1.5.5. Daktylografia	33
1.5.6. Odczytywanie mowy z ust.....	33
1.5.7. Komunikacja totalna	34
1.5.8. Pantomima	35
1.5.9. Pisanie	35
1.5.10. Podsumowanie	36
1.6. Terminologia i problematyka uszkodzeń słuchu – podsumowanie.....	36

ROZDZIAŁ II

FUNKCJONOWANIE POZNAWCZE

OSÓB Z USZKODZENIAMI SŁUCHU.....	37
2.1. Rozwój języka osób z uszkodzeniami słuchu	37
2.1.1. Przebieg procesu rozwoju mowy u osób z uszkodzeniami słuchu.....	39
2.1.2. Czynniki wpływające na mowę osób z uszkodzeniami słuchu.....	42
2.1.3. Sposoby i metody nabywania języka przez osoby z uszkodzeniami słuchu	43
2.1.4. Zaburzenia komunikacji językowej osób z uszkodzeniami słuchu.....	45
2.2. Charakterystyka sprawności pisania i czytania jako form komunikacji językowej u osób z uszkodzeniami słuchu.....	49
2.2.1. Analiza sprawności pisania osób z uszkodzeniami słuchu – przegląd dotychczasowych badań.....	50

2.2.2. Analiza sprawności czytania osób z uszkodzeniami słuchu – przegląd dotychczasowych badań.....	53
2.3. Funkcje poznawcze osób z uszkodzeniami słuchu.....	55
2.3.1. Percepcja wzrokowa.....	55
2.3.2. Pamięć i uwaga.....	58
2.3.3. Myślenie.....	60
2.3.4. Inteligencja.....	62
2.3.5. Funkcjonowanie poznawcze osób z uszkodzeniami słuchu – podsumowanie.....	63

ROZDZIAŁ III

METODOLOGIA BADAŃ.....	64
3.1. Cel i przedmiot badań.....	64
3.2. Problemy, hipotezy i zmienne badawcze.....	65
3.3. Metody i narzędzia badawcze.....	69
3.3.1. Ocena poziomu rozumienia czytanego tekstu.....	71
3.3.2. Ocena struktury wypowiedzi pisemnych.....	74
3.3.2.1. Ocena struktury syntaktycznej wypowiedzi pisemnych.....	76
3.3.2.2. Ocena struktury semantycznej wypowiedzi pisemnych.....	76
3.4. Ocena rozwoju intelektualnego.....	76
3.5. Organizacja badań i charakterystyka badanych grup.....	77

ROZDZIAŁ IV

ANALIZA WYNIKÓW.....	87
4.1. Charakterystyka czytania ze zrozumieniem w badanych grupach.....	87
4.1.1. Czytanie ze zrozumieniem w grupie osób z uszkodzeniami słuchu.....	88
4.1.1.1. Czytanie ze zrozumieniem a stopień ubytku słuchu.....	88
4.1.1.2. Czytanie ze zrozumieniem a wiek powstania ubytku słuchu.....	89
4.1.2. Czytanie ze zrozumieniem w grupie kontrolnej.....	90
4.2. Charakterystyka struktury formalnej narracji w badaniach.....	91
4.2.1. Struktura formalna narracji w grupie studentów z uszkodzeniami słuchu.....	91
4.2.1.1. Struktura formalna narracji a stopień ubytku słuchu.....	97
4.2.1.2. Struktura formalna narracji a wiek powstania ubytku słuchu.....	103
4.2.2. Struktura formalna narracji w grupie kontrolnej.....	108
4.3. Charakterystyka struktury treściowej w badaniach.....	111
4.3.1. Struktura treściowa narracji w grupie osób z uszkodzeniami słuchu.....	111
4.3.1.1. Struktura treściowa narracji a stopień ubytku słuchu.....	116
4.3.1.2. Struktura treściowa narracji a wiek powstania ubytku słuchu.....	118
4.3.2. Struktura treściowa narracji w grupie kontrolnej.....	120

4.4. Porównania międzygrupowe	123
4.4.1. Czytanie ze zrozumieniem – porównanie grup osób niesłyszących i słyszących	123
4.4.2. Porównanie struktury formalnej narracji w badanych grupach	124
4.4.3. Porównanie struktury treściowej narracji w badanych grupach	127
4.5. Wiek powstania niepełnosprawności a badane zmienne	128
4.5.1. Czytanie ze zrozumieniem a wiek powstania ubytku słuchu	128
4.5.2. Struktura formalna narracji a wiek powstania ubytku słuchu	129
4.5.3. Struktura treściowa narracji a wiek powstania ubytku słuchu	132
4.6. Stopień utraty słuchu a badane zmienne.....	133
4.6.1. Czytanie ze zrozumieniem a stopień utraty słuchu	133
4.6.2. Analiza struktury formalnej a stopień niedosłuchu	134
4.6.3. Analiza struktury treściowej narracji a stopień niepełnosprawności	137

ROZDZIAŁ V

WERYFIKACJA HIPOTEZ BADAWCZYCH

I DYSKUSJA NAD WYNIKAMI.....	139
------------------------------	-----

5.1. Weryfikacja hipotez badawczych.....	139
--	-----

5.2. Dyskusja wyników.....	152
----------------------------	-----

ZAKOŃCZENIE.....	157
------------------	-----

ANEKSY	159
--------------	-----

BIBLIOGRAFIA.....	165
-------------------	-----

SPIS RYCIN.....	173
-----------------	-----

SPIS WYKRESÓW.....	173
--------------------	-----

SPIS TABEL	173
------------------	-----